

Odborné stanovisko vydané podľa § 1 ods. 2 písm. f) zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov

Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva (ďalej ako „Stredisko“) ste dňa 5. septembra 2022 doručili podnet, v ktorom sa na Stredisko obraciate vo veci diskriminačného konania Sociálnej poisťovne – ústredie.

V zmysle § 1 ods. 2 písm. f) zákona o zriadení Strediska¹, Stredisko vydáva odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona.² Stredisko vydáva v predmetnej veci nasledovné odborné stanovisko.

Skutkový stav

Vo Vašom podnete uvádzate, že ste poberateľom výsluhového príspevku priznaného podľa zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície, ktorý sa od 1. júla 2002 považuje pre účely zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov (ďalej ako „zákon o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov“) za výsluhový dôchodok. Po dosiahnutí dôchodkového veku ste si u organizačnej zložky Sociálnej poisťovne – ústredie, uplatnili nárok na priznanie starobného dôchodku neformálnou písomnou žiadosťou, ktorú Sociálna poisťovňa – ústredie zamietla s tým, že dôchodkový vek ste dosiahli 11. apríla 2019, ale nesplnili ste podmienku potrebného počtu rokov obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na starobný dôchodok.

V zmysle Vášho podnetu ste proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne – ústredie podali odvolanie, ktoré generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne - ústredie v celom rozsahu zamietol a prvostupňové rozhodnutie potvrdil. Boli ste preto nútený podať správnu žalobu na Krajský súd v Prešove, ktorou sa domáhate zrušenia nezákonných a zároveň diskriminačných rozhodnutí.

Stredisko žiadate o odborné stanovisko k rozhodovacej praxi Sociálnej poisťovne - ústredie v konaniach o priznanie starobných dôchodkov v prípadoch, keď sú žiadateľmi výsluhoví dôchodcovia (bývalí príslušníci bezpečnostných zložiek).

---

¹ Zákon č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov.

² Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „antidiskriminačný zákon“) v znení neskorších predpisov.

Postup Strediska vo veci

Stredisko sa vo veci Vášho podnetu listom obrátilo dňa 7. septembra 2022 na Sociálnu poisťovňu – ústredie a tiež na Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Dňa 10. októbra 2022 boli Stredisku doručené vyjadrenie uvedených inštitúcií.

V zmysle odpovede Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej ako „ministerstvo“) zo dňa 28. septembra 2022 ministerstvo v záujme riešiť zosúladenie gramatického textu zákona o sociálnom poistení s ustálenou judikatúrou súdov Slovenskej republiky a z nej odvodenou aplikačnou praxou Sociálnej poisťovne predložilo do legislatívneho procesu návrh právnej úpravy, ktorá ustanovuje podmienky nároku uvedenej skupiny poistencov na starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok, a tým súčasne aj nárok na pozostalostné dávky po týchto poistencoch. Uvedený návrh právnej úpravy však nebol akceptovaný poslancami Národnej rady Slovenskej republiky za stranu SaS a bol pozmeňovacím návrhom z návrhu novely vypustený.³

V záujme už uvedeného cieľa ministerstvo opätovne zaradilo uvedený návrh právnej úpravy do najbližšej pripravovanej novely zákona o sociálnom poistení. Konečný výsledok bude závislý od rozhodnutia pléna Národnej rady Slovenskej republiky.

V zmysle odpovede Sociálnej poisťovne – ústredie (ďalej ako „Sociálna poisťovňa“) zo dňa 5. októbra 2022 sa na Sociálnu poisťovňu vzhľadom na právny názor súdov Slovenskej republiky začali obracať aj poistenci, ktorí nespĺňajú podmienky zníženia dôchodkového veku a žiadajú na účely nároku na dôchodok a určenie jeho sumy zohľadniť aj obdobie výkonu služby policajta a profesionálneho vojaka. Sociálna poisťovňa v týchto konaniach obdobie výkonu služby zohľadňuje na základe prípadného rozhodnutia súdu v konkrétnom konaní. Súdny Slovenskej republiky pritom v rozhodnutiach dlhodobo poukazujú na potrebu prijatia komplexnej legislatívnej úpravy tejto problematiky (napríklad Najvyšší súd SR v rozsudku č. 9So/23/2016 z 31. januára 2016 a č. 9So/108/2015 z 28. februára 2017, Najvyšší správny súd SR v rozsudku č. 9Sk/1/2021 z 27. júna 2022 a Ústavný súd SR v náleze č. PL. ÚS 16/2017 z 13. februára 2019).

V súčasnosti Sociálna poisťovňa postupuje podľa účinného znenia zákona o sociálnom poistení, zohľadňujúc právny názor Najvyššieho súdu SR. Vnútroštruktúrnym predpisom upravujúcim postup zamestnancov Sociálnej poisťovne v súvislosti s posudzovaním nároku na dôchodok dotknutých poistencov je metodické usmernenie Sociálnej poisťovne č. 16/2013 *„Postup organizačných zložiek Sociálnej poisťovne v konaní o dôchodkovej dávke poistenca, ktorý*

---

³ Bližšie pozri: Program 60. schôdze Národnej rady Slovenskej republiky. Dostupný online na: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=8&ID=760>

vykonával zamestnanie v služobnom pomere vo funkcii zaradenej do I. a/alebo II. kategórie“. Iné vnútorné predpisy Sociálnej poisťovne túto problematiku neupravujú.

Verejná ochrankyňa práv v Správe o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2020⁴ uvádza, že v správe o činnosti za rok 2018 a za rok 2019 opakovane upozorňovala na mnohé nedostatky súvisiace s osobitným systémom sociálneho zabezpečenia policajtov a profesionálnych vojakov. Jedným z najzávažnejších zistení je existencia nejednoznačnej právnej úpravy spôsobujúca nejasnosti v tom, ktorý orgán verejnej správy je príslušný na rozhodnutie o nároku príslušníkov zborov na dôchodkovú dávku za doby poistenia získané v civilnom zamestnaní. Verejná ochrankyňa práv poukázala aj na existenciu rozdielnych prípadov, v ktorých otázky príslušnosti buď súdy ešte neposudzovali, alebo ich posudzovali rozdielne. Dôsledkom tohto nedostatku je existencia osôb, ktoré nedokážu realizovať svoje základné právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe. Verejná ochrankyňa práv vyzdvihla prístup Najvyššieho súdu SR, ktorý poskytol odpoveď na nejednoznačnú prax správnych súdov zjednocujúcim stanoviskom Snj 24/2020 zo dňa 17. júna 2020.

Právne posúdenie z pohľadu antidiskriminačnej legislatívy

Antidiskriminačný zákon⁵ je prierezovým právnym predpisom, ktorý upravuje uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania. Na to, aby určité správanie, konanie alebo opomenutie bolo porušením zákazu diskriminácie, **musí dôjsť ku kumulatívnej identifikácii tzv. definičných znakov diskriminácie, ktorými sú chránená oblasť⁶, forma⁷ a dôvod diskriminácie.**⁸ Výlučne v prípade, ak sú naplnené všetky definičné znaky diskriminácie a tieto znaky sú vo vzťahu vzájomnej podmienenosti, možno prijať dôvodný záver o porušení zákazu diskriminácie.

⁴ Správa o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2020. Dostupná online na: <https://vop.gov.sk/vyrocne-spravy/>

⁵ Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „antidiskriminačný zákon“) v znení neskorších predpisov.

⁶ Podľa § 3 ods. 1 antidiskriminačného zákona je *každý povinný dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahov, sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, poskytovania tovarov a služieb a vo vzdelávaní.*

⁷ Podľa § 2a ods. 1 *diskriminácia je priama diskriminácia, nepriama diskriminácia, obťažovanie, sexuálne obťažovanie a neoprávnený postih; diskriminácia je aj pokyn na diskrimináciu a nabádanie na diskrimináciu.*

⁸ Podľa § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona *dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.*

Stredisko v roku 2020 vydalo v obdobnej právnej veci **odborné stanovisko⁹, ktorého právne posúdenie a závery sú aplikovateľné aj na posudzovaný prípad.**

V zmysle už uvedeného odborného stanoviska **rozhodovanie Sociálnej poisťovne o výške starobného dôchodku patrí pod antidiskriminačným normatívom chránenú oblasť sociálneho zabezpečenia.** Oblasť sociálneho zabezpečenia zahŕňa širokú škálu rôznorodých právnych vzťahov a spadajú pod ňu aj dôchodkové systémy.

Antidiskriminačný zákon v § 2 ods. 1 uvádza dôvody zákazu diskriminácie. Výpočet zakázaných dôvodov diskriminácie v antidiskriminačnom zákone je demonštratívny, a preto ako chránené dôvody diskriminácie prichádzajú do úvahy aj ďalšie dôvody subsumované pod pojem iné postavenie. Podľa právneho názoru Strediska, **pobranie dôchodku z osobitného systému sociálneho poistenia možno subsumovať pod chránený dôvod iného postavenia**, a to z dôvodu toho, že *de facto* ide o právny status dotknutej osoby. Osobitosť nárokov podľa zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov by mala spočívať v zohľadnení špecifik služby v ozbrojených zložkách, nie v umožnení rozdielného zaobchádzania pre túto službu.

Tretou hmotnoprávnou podmienkou je forma diskriminácie. V posudzovanom prípade možno uvažovať nad nepriamou diskrimináciou. Nepriama diskriminácia je v zmysle § 2a ods. 3 antidiskriminačného zákona *navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takýto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.*

Je zrejmé, že postup Sociálnej poisťovne, pri ktorom nezhodnocuje vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia obdobie výkonu služby príslušníkov zborov, sa v podstate týka len policajtov a vojakov, čo indikuje formu diskriminácie. **Postup Sociálnej poisťovne síce pôsobí navonok neutrálne, avšak diskriminuje vo svojich dôsledkoch, keďže je fakticky nepriaznivejší pre poberateľov dôchodkov z osobitného systému sociálneho poistenia, konkr. príslušníkov zborov.** Nepriama diskriminácia je postavená na skupinovom princípe, najmä z pohľadu, že prítomnosť nepriamej diskriminácie sa dá identifikovať na základe negatívneho dopadu určitých navonok neutrálne nastavených kritérií alebo pravidiel na určitú skupinu – v danom prípade na tzv. policajných výsluhových dôchodcov. O uvedenom svedčia aj desiatky rozsudkov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky týkajúce sa žiadateľov, ktorým vznikol súbeh zákonných nárokov na dávky v starobe.¹⁰

---

⁹ Bližšie pozri: Stret všeobecného a osobitného systému sociálneho poistenia. Dostupné online na: [2020-10-Odborne-stanovisko-stret-vseobecneho-a-osobitneho-systemu-socialneho.pdf \(snslp.sk\)](https://www.snslp.sk/2020-10-Odborne-stanovisko-stret-vseobecneho-a-osobitneho-systemu-socialneho.pdf)

¹⁰ Napríklad: Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 26. februára 2020, sp. zn. 9 Sk/9/2019, Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 27. januára 2010, sp. zn. 4 So 11/2019, Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30. mája 2006, sp. zn. 1 Sdo 20/2006, Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 26. februára 2020, Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 15. augusta 2011, sp. zn. 7 So/138/2011.

Podľa právneho názoru Strediska, **výsluhový dôchodca má, po vzniku nároku na starobný dôchodok, právo na rovnaké zaobchádzanie ako tí poistenci, ktorým je starobný dôchodok poskytovaný len z jedného systému sociálneho zabezpečenia, resp. poistenia.** Nemožno akceptovať postup Sociálnej poisťovne, ktorým rozdielne zaobchádza s poistencom iného systému sociálneho zabezpečenia tým, že pre výpočet dôchodku mu určitú dobu zamestnania nehodnotí vôbec.

Záver

Stredisko, ako národný antidiskriminačný orgán konštatuje, že postup Sociálnej poisťovne, pri ktorom nezhodnocuje vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia obdobie výkonu služby príslušníkov zborov, ktoré pre výšku výsluhového dôchodku hodnotiť nemožno, keďže nezaložilo nárok na výsluhový dôchodok alebo nemalo vplyv na jeho výšku, predstavuje nepriamu diskrimináciu v oblasti sociálneho zabezpečenia z dôvodu iného postavenia.

S pozdravom

PhDr. Silvia Porubánová
výkonná riaditeľka